

ОФІЦІЙНИЙ ВІДДІЛ

ПРОГРАМА ДЛЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА 10-11 КЛАСИ

Укладачі: Ю. І. Ковбасенко (керівник авторського колективу),
Г. М. Гребницький, Т. Б. Недайнова, К. Н. Баліна, Г. В. Бітківська, І. А. Тригуб, О. О. Покатілова
Відповідальна за випуск: К. В. Таранік-Ткачук
Затверджено наказом Міністерства № 1021 від 28.10.2010 р.

Природничо-математичний, технологічний, спортивний напрями

Рівень стандарту

Пояснювальна записка

З метою посилення уваги молоді до надбань національної і світової культури, вивчення кращих творів світового письменства, формування у підростаючого покоління загальнолюдських і національних духовних цінностей, культурно-пізнавальних інтересів та естетичного смаку, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки від 05.07.2010 р. № 666 «Про зміну назви навчального предмета», назву шкільного предмета «Зарубіжна література» замінено на назву «Світова література».

«Світова література» – навчальний предмет, об'єктом вивчення в якому є кращі твори й головні етапи розвитку світового літературного процесу (крім творів української літератури, які розглядаються в межах окремого навчального курсу).

Головною метою вивчення предмета є залучення школярів до найвищих досягнень світової літератури і культури, загальнолюдських і національних духовних цінностей, виховання естетичного смаку, високої читачької і загальної культури, вироблення імунітету проти низькопробних явищ масової культури.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішувати такі основні завдання:

навчати школярів сукупності відомостей про вершинні явища світового літературного процесу, загальні закономірності його перебігу від найдавніших часів до сьогодення;

давати їм літературознавчі поняття і терміни, необхідні для повноцінного аналізу й інтерпретації художніх текстів, а також розуміння головних закономірностей перебігу літературного процесу;

вчити визначати національну своєрідність і загальнолюдську цінність творів світової літератури (у т. ч. у зіставленні з творами української літератури та інших видів мистецтва);

відпрацьовувати навички розрізнення явищ класичної та масової культури;

розвивати мислення школярів (образне, асоціативне, абстрактне, логічне тощо);

виховувати в учнів повагу до духовних здобутків людства, зокрема українського народу; расову, етнічну,

соціальну, релігійну і гендерну толерантність водночас із принциповим нонконформізмом, здатністю формувати, формулювати й активно обстоювати власну точку зору, систему життєвих (у т.ч. естетичних) цінностей і пріоритетів, прагненням мати власне, ніким не нав'язане світобачення, зберігати й продовжувати кращі національні традиції, не сприймати культу сили й не надавати переваги матеріальним цінностям над духовними.

Під час розробки профільної програми, адресованої учням класів природничо-математичного, технологічного та спортивного напрямів, за основу були взяті чинні програми предмета, затверджені Міністерством освіти і науки України (лист № 1/11-6611 від 23.12.2004). Це зумовлено низкою причин. По-перше, програми тієї самої навчальної дисципліни, яка викладається у класах із різними профілями навчання, за усієї своєї варіативності й специфіки, не можуть абсолютно не враховувати загальнообов'язкових вимог Державного стандарту освіти і зовсім не мати певного «інваріантного ядра». По-друге, літературна освіченість, на відміну від освіти вузько спеціальної, є атрибутом культурних людей будь-якого фаху, їх «спільним культурним кодом». По-третє, досвід багатьох країн, де профілізація навчання має традицію давнішу, ніж в Україні, свідчить про те, що в процесі навчання старшокласники часто прагнуть змінити обраний спочатку профіль навчання. Та й у вітчизняній «Концепції профільного навчання в старшій школі» передбачена «можливість зміни профілю». Тому певна частина («інваріантне ядро») програмового матеріалу: персоналії письменників, перелік творів для текстуального вивчення, сукупність і система репрезентації теоретико-літературних відомостей тощо, – у старших класах будь-якого профілю залишалася спільною і сталою.

Під час добору творів для текстуального вивчення не лише враховувалася їхня естетична цінність (у т.ч. належність до «літературного канону»), виховна спрямованість, відповідність віковим особливостям школярів, а й бралася до уваги здатність конкретного художнього тексту репрезентувати певне літературне явище, добу, стиль (від індивідуально-авторського до стилів літера-

турних «великих епох» і/або національних літератур).

Навчальний предмет «Світова література» викладається українською мовою. Водночас, за наявності необхідних умов (*достатнє володіння учнями мовою оригіналу, якою написаний художній твір; якісна підготовка вчителя, у тому числі можливість дослідження образної системи, засобів виразності, поетики, стилістичних особливостей твору тощо мовою оригіналу*), бажаним є розгляд художніх текстів мовою оригіналу (скажімо, творів Л.М. Толстого – російською, Б. Шоу – англійською, В. Пюго – французькою і т. ін.). У такому разі предмет «Світова література» виконує додаткову функцію вдосконалення володіння учнями україномовних шкіл іноземними мовами.

Оскільки з переважною більшістю художніх текстів на практиці учні ознайомлюються в перекладах українською мовою, особливу увагу слід звернути на якість цих перекладів, навчаючи школярів порівнянню творів

на вісях «переклад–оригінал» і «переклад–переклад».

Відповідно до вимог Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України основними видами оцінювання навчальних досягнень учнів є поточне й підсумкове (тематичне, семестрове, річне). При цьому тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт, не відводячи на це окремого уроку. Державна підсумкова атестація зі світової літератури в 11 класі проводиться за вибором учнів.

З метою систематизації та упорядкування навантаження учнів протягом навчального року, подаємо рекомендовану кількість видів контролю у процесі вивчення світової літератури у 10–11 класі. Запропонований у таблиці розподіл годин є **мінімальним і обов'язковим** для проведення в кожному семестрі. Учителю на власний розсуд може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовки учнів, особливостей класу тощо.

10–11 класи

Класи	10 клас		11 клас	
	I	II	I	II
Семестри				
Рівні	РІВЕНЬ СТАНДАРТУ			
Контрольні роботи у формі:	2	2	2	2
контрольного класного твору;	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	1	1	1
Уроки розвитку мовлення* (РМ)	2 у+п	2 у+п	2 у+п	2 у+п
Уроки позакласного читання (ПЧ)	1	1	1	1
Контрольний домашній твір	1	1	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5

Можливі види контрольних робіт:

тест;
відповіді на запитання;
контрольний літературний диктант;
анкета головного героя;
комбінована контрольна робота тощо;
письмові контрольні твори.

Зауважимо, що контрольна робота у вигляді завдань у тестовій формі, відповідей на запитання тощо може бути лише частиною уроку (15–20 хвилин). Інший час на уроці вчитель розподіляє на текстуальне вивчення літературних творів, розгляд біографічних відомостей про письменників і огляди періодів (явищ) літературного процесу та ін.

Можливі види контрольних робіт із розвитку мовлення:

складання оповідання (казки) за прислів'ям;
добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору;
введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у вже існуючому творі;
усний переказ оповідання, епізоду твору;
твір-характеристика персонажа;
написання асоціативного етюду, викликаного певним

художнім образом;

написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо;

твір-опис за картиною;

складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника);

підготовка проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) – індивідуального чи колективного – з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо;

складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації;

написання реферату;

ідейно-художній аналіз поетичного чи прозового твору;

написання листа авторові улюбленої книжки;

інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору) тощо.

Запропонований у програмі розподіл навчального часу на вивчення конкретних розділів і тем є орієнтовним і може змінюватися словесником залежно від конкретних умов роботи.

У програмі виділено резервний час (по 2 години на навчальний рік), використання якого може сприяти виконанню декількох функцій. По-перше, на практиці

* У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – писемного. Умовне позначення у таблиці – (у + п).

майже не буває, щоб усі заплановані уроки протягом року були проведені стовідсотково (початок семестрів зазвичай не збігається з початком тижня, відбувається скорочення навчального часу за рахунок святкових днів, карантину, курсової підготовки або хвороби вчителя, коли немає повноцінної заміни тощо). По-друге, на резервних уроках

учитель має законну підставу доповнити або закріпити певну тему чи розділ, ввести до вивчення якийсь твір, що не увійшов до переліку обов'язкових для текстуального вивчення. Резервний час планується вчителем і заноситься ним до календарно-тематичного плану, як і решта уроків.

10 клас

На навчальний рік – 35 год.

На тиждень – 1 год.

На текстуальне вивчення художніх творів – 27 год.

На контрольні роботи – 3 год.

На роботи з розвитку мовлення – 2 год.

На уроки позакласного читання – 1 год.

Резервний час – 2 год.

К - ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
1. Вступ. Із літератури реалізму		
1	Загальна характеристика розвитку культури та літератури XIX ст. Реалізм як напрям у світовій літературі. Розквіт реалістичної літератури, його зв'язок із розвитком природничих наук. Майстри соціальної прози: Стендаль, О.Бальзак, Г.Флобер, Ч.Діккенс, Генрі Джеймс, Ф.Достоевський, Л.Толстой, А.Чехов та ін. Роль художньої літератури у культурному та суспільному житті XIX ст.	Учень (учениця): <i>називає</i> основні риси та етапи літературного процесу XIX ст. (взаємодія романтизму і реалізму, домінування реалізму, поява модерністських явищ). <i>пояснює</i> особливості соціально-психологічної прози XIX ст., роль художньої літератури у культурному та суспільному житті XIX ст.; <i>називає</i> найвизначніших представників соціально-психологічної прози XIX ст.; <i>обґрунтовує</i> твердження про те, що XIX ст. є «золотою добою» класичного роману. ТЛ. <i>Дає</i> визначення поняття «соціально-психологічна проза».
4	Стендаль (1783-1842). «Червоне і чорне». Життєвий і творчий шлях письменника. Синтез романтизму й реалізму в його творчості. Роман «Червоне і чорне», поєднання в ньому соціально-політичного й психологічного аспектів. Гостра критика режиму Реставрації. Конфлікт головного героя Жульєна Сореля з суспільством як сюжетний стрижень роману. Внутрішня драма героя як наслідок цього конфлікту. Жіночі образи роману. Психологізм творчості Стендаля.	Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху Стендаля та місце в ньому роману «Червоне і чорне»; <i>висловлює</i> судження про багатозначність назви роману; <i>визначає</i> провідні риси характеру Жульєна Сореля та головні етапи формування його як особистості; <i>порівнює</i> суспільні закони й звичаї у Вер'єрі – Безансоні – Парижі; <i>розповідає</i> про своєрідність втілення теми кохання у романі; <i>зіставляє</i> жіночі образи твору; <i>визначає</i> риси романтизму і реалізму в романі. ТЛ. <i>Висловлює</i> судження про жанрові особливості соціально-психологічного роману, а також про психологізм твору.
2	Онорé де БАЛЬЗА́К (1799–1850). «Гобсе́к». Життєвий і творчий шлях письменника. Бальзак і Україна. Бальзак – видатний французький письменник, зачинатель соціального реалістичного роману. Поєднання реалістичних і романтичних елементів у його художній системі. «Людська комедія» – грандіозна енциклопедія життя Франції першої половини XIX ст., її проблематика і структура. Влада золота та її філософія в повісті «Гобсек». Романтичні й реалістичні риси неоднозначного образу «філософа й скнари» Гобсека. Зіставлення образів Фанні Мальво і Анастазі де Ресто. Роль Дервіля в розгортанні й відтворенні подій повісті. Композиція і стиль твору.	Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому повісті «Гобсек»; <i>характеризує</i> творчість французького письменника Бальзака як визначне явище світової літератури XIX ст.; <i>відзначає</i> зв'язок його життя з Україною; <i>пояснює</i> , чому «Людську комедію» Бальзака називають «енциклопедією життя Франції першої половини XIX ст.»; <i>визначає</i> місце повісті «Гобсек» у творчому доробкові Бальзака; <i>наводить</i> приклади поєднання в образі Гобсека елементів реалізму (докладний опис операції позики грошей, точність фіксації кількості відсотків за конкретну фінансову операцію лихваря тощо) і романтизму (самотність і загадковість багатія: достеменно невідомо, хто він, звідки приїхав, де нажив свій величезний капітал); <i>аналізує</i> особливості втілення мотиву влади золота в повісті «Гобсек»: золото стало новим володарем світу, на зміну владі аристократів іде влада «гобсеків», капіталістів («Золото – ось душа вашого нинішнього суспільства»); <i>визначає</i> особливості композиції повісті (роль прийому обрамлення: історія про Гобсека «взята в рамку» опису розмови у салоні віконтеси де Гранлье); <i>характеризує</i> роль Дервіля в розгортанні й відтворенні подій твору (він об'єктивно відтворює події, висловлює власне ставлення до героїв і ситуацій, що створює особливу атмосферу задушевності розмови і вірогідності оповіді); <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що порушуються у творі, аргументуючи свою думку прикладами і цитатами з тексту.

К - т ь год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
4	<p>Федір ДОСТОЄВСЬКИЙ (1821–1881). «Злочин і кара». Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Достоевського як одна з вершин російської і всесвітньої літератури. Філософські, етичні й естетичні погляди письменника та їхнє втілення в художніх творах. Роман «Злочин і кара» як утілення нового, поліфонічного типу художнього мислення. Філософські, соціальні, психологічні й морально-етичні ідеї твору. Еволюція образу Раскольникова і розвінчання теорії сильної особистості, «надлюдини». Розкриття складності та суперечливості духовного світу людини. Система образів роману, значення і символіка його назви.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому роману «Злочин і кара»; <i>називає</i> характерні риси літератури реалізму (правдиве зображення дійсності, аналітичний підхід до зображуваного і т.ін.); <i>визначає</i> творчість російського письменника і філософа Достоевського як одну з вершин російської і всесвітньої літератури; <i>акцентує</i> увагу на значному філософському (розвінчання теорії агресивного індивідуалізму: “тварь я дрожащая или право имею”) і етичному (співчуття до «знедолених і ображених») потенціалі роману «Злочин і кара»; <i>простежує і підтверджує</i> цитатами з тексту еволюцію образу Раскольникова; <i>висловлює</i> власні судження щодо теорії сильної особистості, “надлюдини” і <i>підтверджує</i> їх прикладами і цитатами з тексту; <i>розкриває</i> особливості системи образів роману, зокрема знаходить у Родіона Раскольникова і Соні Мармеладової спільне (обидва вчинили переступ проти моральних законів і норм: він став убивцею, а вона – повією) і різне (вона пожертвувала собою заради інших, а він – іншими заради себе); <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що порушуються у творі, аргументуючи свою думку прикладами і цитатами з тексту. Висловлює судження щодо символіки назви твору. ТЛ. Дає визначення поняття «роман» і його різновидів, зокрема «психологічний роман», «філософський роман».</p>
4	<p>Лев ТОЛСТОЙ (1828–1910). «Анна Кареніна». Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Льва Толстого як найповніший вияв можливостей реалістичної літератури. Духовні й творчі шукання та здобутки письменника. Роман «Анна Кареніна». Образи-характери роману, пластичність змалювання і психологічна глибина. Суперечливий образ Анни. Образ Левіна, його автобіографічна складова. Паралелізм у композиції роману, особливості стилю. «Діалектика душі» толстовських героїв.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому роману «Анна Кареніна»; <i>визначає</i> творчість Л.Толстого як найповніший вияв можливостей реалістичної літератури; <i>виділяє</i> ключові епізоди роману (зустріч Анни і Вронського на вокзалі, побачення Анни з сином тощо); <i>називає</i> основні проблеми твору: роль сім'ї у житті людини (“мысль семейная” /Л.Толстой/); пошуки основ міцних сімейних стосунків (“усі щасливі сім'ї схожі між собою, кожна нещаслива сім'я нещасна по-своєму”); право жінки/чоловіка на життя за порухами власної душі чи обов'язок перед членами своєї сім'ї, передовсім дітьми (доля Сергія Кареніна, маленької Ані) та ін.; <i>характеризує</i> образи головних героїв твору в їхній психологічній глибині (насамперед – суперечливий образ Анни; крім того – образи Олексія Кареніна, Стіва Облонського, Вронського, Левіна); <i>доводить</i>, що проблематика роману “Анна Кареніна” має загальнолюдське значення; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що порушуються у творі, аргументуючи свою думку прикладами і цитатами з тексту.</p>
2. Традиції і новаторські зрушення в поезії середини – другої половини XIX ст.		
1	<p>Загальна характеристика провідних шляхів розвитку поезії середини XIX ст. Етичні та естетичні засади соціально спрямованої лірики (М.Некрасов). Нові грані романтичного поетичного світу в творчості «пізніх» романтиків (Ш.Бодлера, В.Вітмена, Ф.Тютчева). Принципи «чистого мистецтва» у поезії (група «Парнас», творчість А.Фета). Світоглядно-естетичні зрушення у мистецтві та літературі. Поняття «декаданс».</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про провідні шляхи розвитку поезії середини – другої половини XIX ст. <i>висловлює</i> власне судження про етичні та естетичні засади соціально спрямованої лірики; <i>розмірковує</i> про феномен «чистого мистецтва» у поезії, а також про світоглядно-естетичні зрушення у мистецтві та літературі середини – другої половини XIX ст. ТЛ. Дає визначення поняття «декаданс».</p>
2	<p>Волт ВІТМЕН (1819–1892). Вірші (за вибором учителя). Життєвий і творчий шлях письменника. Вітмен – американський поет-новатор. Зв'язок його поезії з романтичними традиціями та трансценденталізмом. Збірка “Листя трави”, її провідні теми й мотиви. Звернення до вільного вірша (верлібру). “Пісня про себе” – програмовий твір поета.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; <i>пояснює</i>, чому американця Волта Вітмена називають великим поетом-новатором; <i>пояснює</i>, чому “Пісня про себе” вважається програмовим твором поета (у ній яскраво втілені особливості стилю і світогляду Вітмена); <i>виразно читає і аналізує</i> вірші В.Вітмена. ТЛ. Дає визначення поняття «верлібр».</p>

К - т ь год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
2	<p>Шарль БОДЛЕР (1821–1867). «Альбатрос», «Відповідності», «Вечорова гармонія». Життєвий і творчий шлях письменника. Бодлер – французький поет другої половини XIX ст., пізній романтик і один із зачинателів символізму. Світогляд і естетичні погляди Бодлера та збірка «Квіти зла». Протиставлення дійсності й ідеалу як семантико-образна вісь збірки. Пошуки «сучасної краси», «видобування краси зі зла» в поезії Бодлера. Традиційність і своєрідність розв'язання проблеми «поет і натовп» у поезії «Альбатрос». Філігранність поетичної техніки, формальна довершеність і сугестивність вірша «Вечорова гармонія».</p> <p>Тлумачення предметних образів як «видимих знаків» ідей, почуттів, душевних станів («Відповідності»).</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника; <i>розповідає</i> про модерністські зрушення у французькій поезії другої половини XIX ст.; <i>пояснює</i>, що Бодлер був водночас і пізнім романтиком, і одним із зачинателів символізму; <i>характеризує</i> естетичні погляди Бодлера, втілені у збірці «Квіти зла»; <i>висловлює</i> судження про те, в чому полягає своєрідність розв'язання проблеми «поет і натовп» у поезії «Альбатрос»; <i>пояснює</i>, в чому полягає філігранність поетичної техніки і формальна довершеність вірша «Вечорова гармонія», завдяки яким художнім засобам зреалізовано його «навіювальний» (сугестивний) вплив на читача/слухача; <i>наводить</i> приклади втілення рис символізму в поезіях Бодлера; <i>виразно читає і аналізує</i> вірші Бодлера.</p> <p>ТЛ. Дає визначення понять «символ», «декаданс», «натуралізм», «імпресіонізм», «неоромантизм», «символізм».</p>
2	<p>Із поезії французького символізму. Символізм як літературний напрям останньої третини XIX – початку XX ст. Основні естетичні принципи та поетичне новаторство символістів.</p> <p>Поль ВЕРЛЕН (1844–1896). «Забуті арієти», «Так тихо серце плаче...», «Поетичне мистецтво».</p> <p>Артур РЕМБО (1854–1891). «Відчуття», «П'яний корабель», «Голосівки».</p> <p>Поняття «символ» як основний засіб поетичного самовираження, його трактування французькими символістами: спонтанність з'яви, непроясненість і багатозначність, «підказування» смислів і простір для відгадування. Сугестія (навіювання) як важливий художній засіб символістської поезії. Зняття інформаційно-розповідної функції поетичної мови.</p>	<p>Учень (учениця): <i>характеризує</i> в найзагальніших рисах символізм як літературний напрям останньої третини XIX – початку XX ст.; <i>визначає</i> музичність як важливу ознаку віршів Верлена, засіб прямого вираження інтуїтивно-емоційного, несвідомого, настроєвого; <i>тлумачить</i> поняття сугестія (навіювання), <i>визначає</i> її як важливий художній засіб символістської поезії (поети-символісти, прагнучи передати те, що не висловиш звичайним словом, навіювали невизначене, позбавлене чіткого сенсу та обрисів («про неясне говорили неясно»); <i>висловлює</i> судження про причини зменшення питомої ваги інформаційно-розповідної функції поетичної мови у віршах символістів і активізації функції сугестивної; <i>наводить</i> конкретні приклади використання символів у поезіях Верлена або Рембо (наприклад, п'яний корабель із однойменного вірша А.Рембо) як основного засобу поетичного самовираження, його трактування французькими символістами: спонтанність з'яви, непроясненість і багатозначність, «підказування» смислів і простір для відгадування; <i>виразно читає і аналізує</i> вірші Верлена й Рембо.</p> <p>ТЛ. Дає визначення понять «символізм», «сугестія».</p>
3. Роман ранньомодерністської доби		
4	<p>Оскар УАЙЛЬД (1854–1900). «Портрет Доріана Грея». Життєвий і творчий шлях письменника. Уайльд – письменник англійського раннього модернізму. Естетизм Уайльда, імпресіоністичність стилю.</p> <p>«Портрет Доріана Грея» як осереддя творчості письменника, філософсько-естетичні та моральні проблеми твору. Риси інтелектуального роману.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника і місце в ньому роману «Портрет Доріана Грея»; <i>пояснює</i>, чому англійця О.Уайльда називають письменником англійського раннього модернізму (передовсім підкреслюючи естетизм Уайльда, імпресіоністичність стилю); <i>визначає</i> роман «Портрет Доріана Грея» як осереддя творчості Уайльда: саме в цьому романі риси естетизму, поетизація краси як сенсу й основного завдання мистецтва втілилися найповніше; <i>характеризує</i> «Портрет Доріана Грея» як інтелектуальний роман і вказує на головні філософсько-естетичні та моральні проблеми твору: співвідношення краси й моралі, чи може краса бути вільною від моралі, як таке вивільнення діє на особистість.</p> <p>ТЛ. Дає визначення понять «естетизм», «інтелектуальна проза», «парадокс».</p>
4. Підсумок		
1	<p>Узагальнення та систематизація вивченого протягом року матеріалу.</p>	<p>Учень (учениця): <i>називає</i> авторів і <i>переказує</i> зміст вивчених протягом року творів; <i>повторює і систематизує</i> засвоєні протягом навчального року відомості про особливості перебігу світового літературного процесу.</p> <p>ТЛ. Дає визначення понять: «верлібр», «декаданс», «естетизм», «імпресіонізм», «інтелектуальна проза», «натуралізм», «неоромантизм», «парадокс», «психологічний роман», «символ», «символізм», «соціально-психологічна проза», «сугестія», «філософський роман».</p>

На навчальний рік – 35 год.

На тиждень – 1 год.

На текстуальне вивчення літературних творів, розгляд біографічних відомостей про письменників і огляди періодів (явищ) літературного процесу – 22 год.

На контрольні роботи – 4 год.

На контрольні домашні твори – 2 год.

На роботи з розвитку мовлення – 4 год.

На уроки позакласного читання – 2 год.

Резервний час – 3 год.

Год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
I. Із літератури першої половини ХХ ст. (10 год.)		
1	<p>Бурхливий і суперечливий суспільно-історичний розвиток світу в I пол. ХХ ст. (Перша світова війна, революції, тоталітарні режими, Друга світова війна), його неоднозначні зв'язки з культурним і літературним процесом. Зміна світоглядних та естетичних систем. Складність і неоднозначність художнього процесу I пол. ХХ ст. Глибокий структурний переворот в естетичній свідомості та художній творчості, формування нових принципів і структур естетико-художнього мислення та нової системи літературних напрямів, стилів і жанрів. Модернізм як неklasична модель культури, найновіше й найпоширеніше втілення естетико-художнього перевороту ХХ ст. Кардинальні зрушення у світогляді, філософсько-науковому мисленні, формі та змісті творів. Прагнення до творення нової «художньої мови», адекватної ментальності ХХ ст. Авангардизм 1910-1920-х років і здійснювана ним «революція в мистецтві», його основні течії (футуризм, кубізм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм). Співвідношення модернізму та авангардизму, їхня естетико-художня спорідненість і специфічні риси. Доля реалізму в літературі I пол. ХХ ст., його еволюція та модифікації, пошуки нових засобів і форм художнього вираження. Елітарна та масова культура.</p>	<p>Учень (учениця): <i>визначає</i> розвиток модернізму і авангардизму як провідні тенденції літературного процесу першої половини ХХ ст.; <i>висловлює</i> судження про суспільно-історичний розвиток світу в I пол. ХХ ст. та його неоднозначні зв'язки з культурним і літературним процесом; <i>розкриває</i> поняття «футуризм», «кубізм», «дадаїзм», «експресіонізм», «сюрреалізм» як основних течій авангардизму 1910-1920-х років; <i>висловлює</i> судження про долю реалізму в літературі ХХ ст. (з одного боку – продовження традицій літератури попередніх епох, з другого – пошуки нових засобів і форм художнього вираження, взаємодія з модернізмом); <i>розповідає</i> про особливості культурної ситуації в умовах тоталітаризму; <i>характеризує</i> роздвоєння культурного процесу на два річища (елітарну та масову культуру) як характерну ознаку культурної ситуації ХХ ст. ТЛ. <i>Дає визначення</i> понять «авангардизм», «модернізм» (у літературі).</p>
2	<p>Загальна характеристика модерністських явищ у художній прозі першої половини ХХ ст. Ф.Кафка, Дж. Джойс і М.Пруст як засновники («батьки») європейської модерністської прози.</p> <p>Франц КАФКА (1883–1924). «Перевтілення». Життєвий і творчий шлях письменника. Кафка – австрійський письменник-модерніст. Своєрідність світобачення та його художнього втілення в оповіданні «Перевтілення». Грегор Замза та його родина. Особливості стилю Кафки, специфіка поєднання реальності та міфотворчості у його гротесковому художньому світі.</p>	<p>Учень (учениця): <i>пояснює</i>, чому Франца Кафку, Джеймса Джойса і Марселя Пруста називають засновниками («батьками») європейської модерністської прози; <i>характеризує</i> світоглядні та естетичні засади модернізму в літературі, головні художні здобутки «батьків» європейської модерністської прози; <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому оповідання «Перевтілення»; <i>називає</i> характерні особливості індивідуального стилю австрійського письменника-модерніста Франца Кафки (поєднання реальності та міфотворчості; підкреслено буденний, беземоційний опис фантастичних подій; гротескове відтворення трагізму буття «маленької людини»); <i>висловлює</i> судження про особливості стосунків Грегора з його родиною. ТЛ. <i>Дає визначення</i> понять «гротеск», «міфотворчість», «експресіонізм».</p>
2	<p>Джеймс ДЖОЙС (1882–1941). «Джакомо Джойс». Життєвий і творчий шлях письменника. Джойс – ірландський письменник-модерніст. Характерні риси поезики модерністських творів Джойса: «потік свідомості», елемент пародійності та іронічності, яскраво виражена інтертекстуальність. Психологічне есе «Джакомо Джойс», його автобіографічний характер.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому психологічного есе «Джакомо Джойс»; <i>називає</i> та <i>ілюструє</i> прикладами з тексту психологічного есе «Джакомо Джойс» характерні риси поезики модерністських творів ірландського письменника Джойса: а) використання «потіку свідомості»; б) наявність елемента пародійності й іронічності; в) інтертекстуальність. ТЛ. <i>Дає визначення</i> понять «потік свідомості», «інтертекстуальність», «алюзія», «ремінісценція».</p>

Год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
3	<p>Михайло БУЛГАКОВ (1891–1940). «Майстер і Маргарита». Життєвий і творчий шлях російського письменника М.Булгакова. Булгаков і Київ.</p> <p>Творчий шлях письменника до «внутрішньої еміграції». Роман «Майстер і Маргарита» як вершина його творчості. Проблематика і система образів твору. Особистість і влада, різні аспекти трактування проблеми. Трагізм долі митця (майстра). «Майстер і Маргарита» як роман-міф, його джерела, трансформація міфічних мотивів. Поєднання реальності та фантастики в романі. «Московські» та «єршалаїмські» розділи твору і художні засоби їхнього зв'язку. Особливості композиції твору – «роман у романі».</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника (зокрема про те, що М.Булгаков народився і виріс у Києві, на Андріївському узвозі є його будинок-музей, а творчість пов'язана з Україною); <i>висловлює</i> судження про місце роману «Майстер і Маргарита» в творчому доробку письменника; <i>наводить</i> приклади поєднання автором реального та ірреального у творі; <i>характеризує</i> проблематику та головних героїв роману; <i>розповідає</i> про дві частини твору («єршалаїмську» і «московську») та ілюструє прикладами з тексту засоби їхнього зв'язку; <i>висловлює</i> судження про особливості композиції твору Булгакова – «роман у романі» (роман Майстра про Іешуа як складова роману Булгакова «Майстер і Маргарита»); <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що порушуються у творі, аргументуючи свою думку прикладами і цитатами з тексту. ТЛ. <i>Висловлює</i> судження про особливості композиції твору (роман в романі).</p>
1	<p>Глибинні зрушення в поезії початку ХХ ст. Модернізм і основні течії європейської поезії ХХ ст.</p> <p>Райнер Марія РІЛЬКЕ (1875–1926). «Орфей, Еврідіка, Гермес», «Ось дерево звелось...».</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Синтетичний вияв новітніх течій і тенденцій в поезії австрійського поета Р.М.Рільке. Вираження традиції відчуження людини в дегуманізованому світі. Ностальгія за втраченою єдністю людини зі світом. Рільке і Україна, українські мотиви в його творчості.</p> <p>Гійом АПОЛЛІНЕР (1880–1918). «Лорелея», «Міст Мірабо», «Зарізана голубка й водограй».</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Еволюція французького поета Гійома Аполлінера від неоромантизму до кубофутуризму. Реакція на символізм, звернення до реального, предметно-чуттєвого і його вираження «прямим словом». Зміна позиції щодо життя, утвердження активно-творчого ставлення до нього.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; <i>характеризує</i> творчість австрійського поета Райнера Марії Рільке (1875–1926) як синтетичний (об'єднаний) вияв новітніх течій і тенденцій у поезії (на матеріалі творів «Орфей, Еврідіка, Гермес», «Ось дерево звелось...»); <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; <i>характеризує</i> творчість французького поета Гійома Аполлінера (1880–1918) як шлях від неоромантизму до кубофутуризму; <i>виразно читає і аналізує</i> вірші Р.М.Рільке, Гійома Аполлінера. ТЛ. <i>Дає визначення</i> понять «модернізм», «авангардизм», а також <i>ілюструє</i> їх прикладами з конкретних поезій.</p>
1	<p>«Срібна доба» російської поезії, розмаїття літературних напрямів, течій та шкіл у поезії (символізм, акмеїзм, футуризм). Поети поза літературними угрупованнями. Трагічні долі митців «срібної доби».</p> <p>Олександр БЛОК (1880–1921). «Незнайома», «Весно, весно, без меж і без краю...», «Скіфи».</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. О.Блок – найвидатніший поет російського символізму.</p> <p>Анна АХМАТОВА (1889–1966). «Довкола жовтий вечір ліг», «Дав мені юнь ти сутужную», «Реквієм».</p> <p>Життєвий і творчий шлях Анни Ахматової. Акмеїзм, його естетичні засади і поетика у її творчості. Пізня поезія Ахматової («Реквієм»). Анна Ахматова і Україна.</p>	<p>Учень (учениця): <i>називає</i> провідні модерністські й авангардистські напрями і течії «срібної доби» російської поезії, а також їхніх найвідоміших представників: символізм (Блок), футуризм (Маяковський, ранній Пастернак), акмеїзм (Ахматова); <i>розкриває</i> поняття «символізм» як перший модерністський напрям «срібної доби» російської поезії, а творчість О.Блока – як один із найповніших виявів російського символізму; <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; <i>аналізує</i> поезії «Незнайома», «Весно, весно, без меж і без краю...», «Скіфи», <i>визначає</i> наявність у них елементів символізму (звукопису, натяку, сугестії, символів тощо); <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху поетеси; <i>пояснює</i>, що видатна російська поетеса Анна Ахматова (справжнє ім'я – Ганна Горенко) протягом тривалого часу жила в Україні, закінчила гімназію в Києві; <i>розкриває</i> поняття «акмеїзм» як модерністську течію «срібної доби» російської поезії, а творчість Анни Ахматової – як одне з найповніших утілень можливостей акмеїзму; <i>аналізує</i> поезії «Довкола жовтий вечір ліг», «Дав мені юнь ти сутужную», <i>відзначає</i> наявність у них елементів акмеїзму (чіткість, ясність і особливу «прозорість» образів); <i>називає</i> риси пізньої поезії Ахматової: вишукану «простоту» стилю, звернення до наболілих суспільних проблем («Реквієм»); <i>виразно читає і аналізує</i> вірші О.Блока, Анни Ахматової. ТЛ. <i>Дає визначення</i> понять «символізм», «акмеїзм», а також <i>ілюструє</i> їх прикладами з поезій, що входять до розділу.</p>

Год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
2. Із літератури другої половини ХХ ст. (9 год.)		
1	<p>Двополюсність світу після Другої світової війни та її зв'язок з розвитком культурного і літературного процесу. Тема Другої світової війни й руху Опору в повоєнні десятиліття. Поширення екзистенціалізму в літературі цього періоду.</p> <p>Активізація літератур країн «третього світу», вихід на авансцену світової літератури 1950-1960-х рр. роману й поезії Латинської Америки. Художня література в Японії.</p> <p>Нові явища та тенденції у світовій літературі 1960-1970-х рр.: активізація провідних жанрів інтелектуальної прози (роману-параболи, роману-міфу, роману-есе, роману-діалогу та ін.), а також поезії і драматургії; розквіт різних жанрів (роману-біографії, роману-репортажу, роману-щоденника, роману-розслідування та ін.), «літератури факту» (non-fiction) та її вплив на белетристику; розвиток наукової фантастики та антиутопії.</p> <p>Переростання модернізму в постмодернізм у літературі останньої третини ХХ ст.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про провідні тенденції в розвитку літератури середини – другої половини ХХ ст.; <i>висловлює</i> судження про відбиття теми Другої світової війни й руху Опору в повоєнні десятиліття, а також поширення екзистенціалізму в літературі цього періоду; <i>визначає</i> як помітні явища літературного процесу другої половини ХХ ст.: активізацію літератур країн «третього світу», вихід на авансцену світової літератури 1950-1960-х рр. роману та поезії Латинської Америки; розквіт художньої літератури в Японії; пожатвлення провідних жанрів інтелектуальної прози в 1960-1970-х рр.; переростання модернізму в постмодернізм у літературі останньої третини ХХ ст.</p>
2	<p>Бертільт БРЕХТ (1898–1956). «Життя Галілея».</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Брехт як драматург-новатор. «Епічний театр» Брехта, його теоретичні засади й творча практика. Проблема моральної відповідальності вчених за наслідки наукових досліджень у драмі «Життя Галілея». Неоднозначність образу Галілея. Інтелектуальний характер драми.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому драми «Життя Галілея»; <i>пояснює</i>, що німецький драматург-новатор Брехт створив «епічний театр», де домінувала не дія, а ідея; <i>визначає</i> проблему моральної відповідальності вчених за наслідки своїх наукових досліджень як головну в драмі «Життя Галілея»; <i>висловлює</i> судження про інтелектуальний характер драми «Життя Галілея», наявність у ній проблем, що спонукають людину до філософських роздумів; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що порушуються у творі, аргументуючи свою думку прикладами і цитатами з тексту. ТЛ. <i>Пояснює</i> поняття «епічна драма».</p>
2	<p>Альбєр КАМЮ (1913–1960). «Чума».</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Камю – французький письменник, лауреат Нобелівської премії. Його філософські й естетичні погляди. Камю і екзистенціалізм. Абсурд і трагічний стоїцизм у романі «Чума». Проблема вибору людини в межовій ситуації та особистої відповідальності за цей вибір. Композиція і стиль твору.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому роману «Чума»; <i>характеризує</i> філософські та естетичні погляди Камю; <i>висловлює</i> судження про втілення в романі «Чума» рис екзистенціалізму; <i>характеризує</i> головних героїв твору; <i>пояснює</i>, в чому полягає сенс перестороги Камю: переможні вигуки оранців супроводжуються сумнівами Ріє, який «згадав, що будь-яка радість – під загрозою...», бацिला чуми ніколи не вмирає, ніколи не щезає, десятиліттями вона може дрімати десь у закутку меблів або в стосі білизни, вона терпляче очікує своєї години»; <i>висловлює</i> міркування про важливу думку Камю, висловлену у фіналі роману: «Люди більше заслуговують на захоплення, ніж на зневагу»; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що порушуються у творі, аргументуючи свою думку прикладами і цитатами з тексту. ТЛ. <i>Дає визначення</i> поняття «екзистенціалізм» (як літературного явища).</p>
2	<p>Ернєст Міллер ХЕМІНГУЕЙ (1899–1961). «Старий і море».</p> <p>Життєвий і творчий шлях американського письменника, лауреата Нобелівської премії Хемінгуея, особливості його поетики й стилю. «Старий і море» – повість-притча про людину. «Життєподібний» сюжет і філософсько-символічний зміст твору. Вплив Хемінгуея на розвиток художньої прози ХХ ст.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому повісті «Старий і море»; <i>пояснює</i>, чому твір «Старий і море» американця Хемінгуея називають повістю-притчею про людину; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що порушуються у творі, аргументуючи свою думку прикладами і цитатами з тексту. ТЛ. <i>Дає визначення</i> поняття «повість-притча».</p>
2	<p>Габрієль ГАРСІА МАРКЕС (нар. 1928). «Стариган із крилами».</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Г.Гарсія Маркес – відомий колумбійський письменник, лауреат Нобелівської премії. Органічне поєднання буденного й фантастичного як характерних рис «магічного реалізму» в оповіданні «Стариган із крилами». Зустріч людей із янголом, її символічний сенс. Трагікомічне зображення ставлення людей до дива.</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому оповідання «Стариган із крилами»; <i>висловлює</i> судження про символічний сенс зустрічі людей із янголом, багатозначність назви та фіналу оповідання; <i>знаходить</i> у тексті приклади трагікомічного зображення ставлення людей до дива; <i>характеризує</i> підкреслено «буденне» зображення автором фантастичного як характерну ознаку «магічного реалізму»; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що порушуються у творі, аргументуючи свою думку прикладами і цитатами з тексту. ТЛ. <i>Дає визначення</i> поняття «магічний реалізм»; <i>розповідає</i> про національний колорит художнього твору.</p>

Год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
3. Із літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст. (3 год.)		
1	<p>Постмодернізм – одне з найяскравіших літературних явищ другої половини ХХ ст., його теоретичні засади й художня (літературна) практика. Соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку постмодернізму в художній літературі. Основоположні принципи постмодерністської поетики. Найяскравіші представники постмодерністської прози (У.Еко, Дж.Фаулз, Дж.Барт, Дж.Хеллер, І.Кальвіно, П.Зюскінд, К.Рансмайр, М.Кундера, М.Павич та ін.). Постмодерністське мистецтво, його стосунки з елітарною та масовою культурою.</p> <p>Сучасний літературний процес (огляд). Співіснування і взаємодія різних стилів, напрямів, течій. «Утеча культури на університетські кафедри», виживання і конкуренція художньої літератури з «відео», «мультимедіа», Інтернетом та іншими реаліями сучасності: «від Інтернету до Гуттенберга» (У.Еко).</p> <p>Помітні сучасні літературні явища: творчість Річарда Баха, Патріка Зюскінда, Паоло Коельо, Італо Кальвіно, Мілана Кундери, Харукі Мураками, Януша Вишневського та ін.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку постмодернізму в художній літературі; називає представників постмодерністської прози та їхні твори; наводить приклади втілення елементів постмодерністського мистецтва в масовій культурі.</p> <p>ТЛ. Висловлює судження про особливості літератури постмодернізму.</p> <p>Учень (учениця): висловлює своє ставлення до творів сучасної літератури, обраних учителем/школярами для розгляду в класі; порівнює сучасні художні тексти з творами, розглянутими в процесі вивчення предмета «Світова література»; аналізує й інтерпретує конкретний сучасний літературний твір; висловлює свої судження про роль художньої літератури в житті сучасної людини.</p>
2	<p>Мілорад ПАВИЧ (1929-2009). «Дамаскин». «Перший письменник третього тисячоліття» серб М.Павич. Утілення в оповіданні «Дамаскин» рис постмодернізму. Можливість вибору шляхів читання твору на двох його «перехрестях» (в т.ч. на комп'ютері) як вияв характерної для постмодерністської літератури гри письменника з текстом і читачем, «відмови від монопольного права автора на істину». Інтенсивне використання фактів візантійської та поствізантійської культури («віртуальний історизм») як характерна ознака творчості М.Павича.</p>	<p>Учень (учениця): розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху письменника та місце в ньому оповідання «Дамаскин»; наводить приклади втілення в оповіданні «Дамаскин» рис постмодернізму: «боротьба за читача» та її засоби: інтенсивне використання фактів візантійської і поствізантійської культури (зокрема засобів відтворення «місцевого колориту»: балканських імен і географічних назв, побутових деталей тощо); називає та ілюструє прикладами з тексту улюблені художні засоби письменника: розгорнуті (схожі на барокові) метафори, парадоксальні портрети та пейзажі, каталогізацію, «плетення слівес» тощо); ТЛ. Дає визначення поняття «постмодернізм» (як епохи в житті світової літератури і культури кінця ХХ – початку ХХІ ст.).</p>
4. Узагальнення та систематизація вивченого матеріалу (за рахунок резерву годин)		
1	<p>Найвидатніші здобутки світової літератури доби античності, середньовіччя, Відродження, XVII і XVIII ст., а також XIX ст. (доба романтизму).</p>	<p>Учень (учениця): називає та дає загальну характеристику найвидатніших явищ світової літератури цих епох (див. програму 8-9 класів), їхні характерні ознаки і висловлює судження про них.</p> <p>ТЛ. Дає визначення зазначених у програмі понять.</p>
1	<p>Найвидатніші здобутки світової літератури XIX ст. (доби реалізму та раннього модернізму), а також ХХ – початку ХХІ ст. (зокрема сучасного літературного процесу).</p>	<p>Учень (учениця): називає та дає загальну характеристику найвидатніших явищ світової літератури цих епох (див. програму 10 класу), їхні характерні ознаки і висловлює судження про них.</p> <p>ТЛ. Дає визначення зазначених у програмі понять.</p>

Шановний читачу!

Чи не забули Ви продовжити передплату на журнал «Всесвітня література» на друге півріччя ц.р.? Нагадуємо, що це потрібно зробити до 15 червня.

Повідомляємо, що у літніх випусках журналу публікуватимуться такі матеріали:

- авторське орієнтовне планування уроків з нашого предмета для 11 класу (Ольга Сутула, Ірина Тригуб);
- презентація підручників для цього ж класу;
- конспекти уроків до тем, які вивчаються на початку року;
- науково-методичний лекторій «Компаративний підхід до вивчення світової літератури» (Ольга Ніколенко);
- методичний лист Міністерства про порядок вивчення «Світової літератури» у новому навчальному році та інші нормативні документи.

Наш індекс — 74426

Редакція

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ЧИТАННЯ

<p>Айтматов Ч. І. Понад вік триває день Акутагава Рюноске. Новели Ануй Ж. Жайворонок Алдайк Дж. Кентавр Бах Р. Чайка Джонатан Лівінгстон Беккет С. Чекаючи на Годо Белль Г. Очима клоуна Биков В. Альпійська балада. Знак біди Борхес Х.Л. Оповідання. Есе Бредбері Р. 451 градус за Фаренгейтом. Новели Брехт Б. Матінка Кураж та її діти Булгаков М. Дні Турбіних. Собаче серце Бунін І. Антоновські яблука Вишневський Я. Самотність у Мережі. Повторення долі Вулф В. Місіс Деллоуей Гамсун Кнут. Пан. Смерть Глана Гарсія Лорка Ф. Поезії Гарсія Маркес Г. Полковнику ніхто не пише. Сто років самотності Гашек Я. Пригоди бравого вояка Швейка Гессе Г. Степовий вовк Голдінг В. Володар мух Голсуорсі Дж. Сага про Форсайтів Горький Максим. Оповідання Джойс Дж. Портрет митця замолоду Драйзер Т. Американська трагедія Дюрренматт Ф. Гостина старої дами. Фізика Еко У. Ім'я троянди. Маятник Фуко Ібсен Г. Ляльковий дім Еліот Т.С. Поезії Елюар П. Поезії Есенін С. Поезії Зам'ятін Є. Ми Зоценко М. Оповідання Зюскінд П. Запахи, або Історія одного вбивці Ільф І., Петров Є. Дванадцять стільців. Золоте теля Йонеско Е. Носороги Коельо П. Алхімік. Щоденник мага. Книга воїна світла</p>	<p>Кортасар Х. Гра в класики Кальвіно І. Коли однієї зимової ночі подорожній... Камю А. Міф про Сізіфа Купрін О. Гранатовий браслет. Олеся Лондон Джек. Мартін Іден Манн Т. Доктор Фаустус. Маріо і чарівник Маяковський В. Поезії Моем С. Театр Моруа А. Белетризовані біографії письменників Набоков В. Дар Незвал В. Поезії Оден В.Г. Поезії Орвелл Дж. 1984. Скотоферма Павич М. Хозарський словник. Оповідання Пастернак Б. Поезії. Лікар Живаго Платонов А. Чевенгур. Оповідання Пруст М. У пошуках утраченого часу Рансмайр К. Останній світ Ремарк Е.М. Три товариші Сартр Ж. П. Мухи Селінджер Дж. Ловець у житті Сен-Жон Перс. Поезії Сіменон Ж. Записки Мегре Стругацькі А. і Б. Важко бути богом Тувім Ю. Поезії Фаулз Дж. Маг. Колекціонер Фріш М. Санта-Крус Фолкнер В. Ведмідь Хакслі О.Л. Прекрасний новий світ Хемінгуей Е. По кому подзвін Цвейг С. Новели. Белетризовані біографії письменників Целан П. Поезії Чапек К. Фабрика абсолюту Чехов А. Вишневий сад. Чайка. Оповідання Шолом-Алейхем. Пісня над піснями. Оповідання Шоу Дж. Б. Пігмаліон</p>
---	--

Інтернетні джерела (електронні бібліотеки)

Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): <http://ae-lib.narod.ru>

Електронна бібліотека «Джерело»: <http://ukrlib.com>

Бібліотека українського центру: <http://ukrcenter.com>

Національна бібліотека України для дітей з віртуальною бібліографічною довідкою: <http://chl.kiev.ua>

→ В мире цитат

Шкільний бібліотекар повинен стати бібліотекарем-педагогом. «Коли в інших країнах осознали проблему читання, то в її вирішенні пошлю дві шляхи. Перший: доучивання всього корпусу учителів через систему підвищення кваліфікації, учительських конференцій, мастер-класів. Так зробили дві дуже багаті країни – США і Норвегія. Але вони не потягнули це матеріально. Другий шлях – англійський. Вони підготували цілу команду спеціальних учителів читання – можна назвати їх методологами читання. Ці люди мають декілька функцій в школі: учать стратегіям читання, ведуть моніторинг читання на рівні школи, беруть на себе допомогу слабочитаючим дітям, працюють з учителями. Цей методолог може мати в своєму веденні декілька шкіл.

Ми екстраполювали цей підхід на нашу ситуацію. Що у нас сталося? Перше, що нам необхідно, додатковий урок читання в 5-6 класах. На школярів цього віку обрушується ціла маса навчальних текстів, тому саме п'яти-шестикласників потрібно цілеспрямовано навчати технікам роботи з різними видами текстів, не тільки літературними, але й іншими. Якщо цей урок буде неможливим, не втиснеться в Базисний навчальний план, тоді ситуацію з читанням повинні підтримувати всі предметники, виділяють всередині свого уроку п'ять-десять хвилин роботи з текстом.

Друге наше пропозиція – шкільний бібліотекар повинен стати бібліотекарем-педагогом. Йому треба «додавати» при навчанні педагогічну складову. І тоді він може вести урок інформаційної грамотності, групи читання з учителями, вести моніторинг читальського розвитку. Він може зайняти другу половину дня і наповнити освітнє простір школи читанням».

Наталья Сметанникова,
кандидат психологічних наук,
автор міждисциплінарного дослідження
«Стратегіальний підхід до навчання читання»
(Москва, 2005)